

YANGI O'ZBEKISTONDA UCHINCHI RENESSANS: FIN TA'LIM TIZIMINING TA'LIM SOHASIGA INTEGRATSIYA QILISH MUAMMOLARI

Xoliqulov Muhammad Qaxor o'g'li

O'zbekiston - Finlyandiya pedagogika instituti o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolamizda, Finlandiya ta'lim tizimini integratiya qilishdagi muammolar hamda ularning qisqacha tahliliga bag'ichlangan. Bu o'rinda, Yangi O'zbekiston yoxud Uchunchi Renessans da amalga oshirilayotgan ta'lim sohasidagi tub islohotlar o'rin olgan. Shuningdek, quyida ushbu mavzu yuzasidan tahlillarga tayangan holda xulosalar berilgan.

Kalit so'zlar: fin ta'lim tizimi, ta'lim islohotlari, axborot kommunikatsion texnologiyalar, integratsiya qilishdagi muammolar, sohadagi kamchiliklar.

THIRD RENAISSANCE IN NEW UZBEKISTAN: PROBLEMS OF INTEGRATION OF THE FINNISH EDUCATIONAL SYSTEM INTO THE EDUCATIONAL SPHERE

Annotation: in this article, the problems in the integration of the Finnish educational system as well as their brief analysis are tolerated. In this place, the fundamental reforms in the field of education carried out in the New Uzbekistan or the Renaissance took place. Also, below are the conclusions based on analyzes on this topic.

Keywords: Finnish education system, educational reform, Information Communication Technologies, problems in integration, shortcomings in the field.

Hozirgi globallashgan jamiyatda yashar ekanmiz ta'lim tizimi hamda undagi o'zgarishlar butun dunyoda jadal rivojlanmoqda. Bunga iqtibos sifatida Prussiya imperiyasi birinchi konsleri Otto fon Bismarkning bir iqtiboslari bunga yoqqol dalil qilib keltirish mumkin. "Qaysi bir davlat ta'linga pul sarflashni istamasa, o'sha pullarga qamoqxonalar quradi"[4;24], degan edi. Qaysiki davlatning ta'limi rivojlansa o'sha yurtning buguni hamda kelajagi buyukligini ta'minlaydi.

O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan Uchunchi Renessans yoki Yangi O'zbekistonni qurishda ta'lim sohasida tub burilishlar sodir bo'layotganligi sir emas. Bularning barchasiga sabab esa, ta'lim sohasini chuqur isloh etish, xorijiy ta'lim tizimlarini milliy mentalitetimizga moslagan holda integratsiya qilish, xorijiy bilim yurtlari bilan o'zaro ta'lim sohasidagi yutuqlarni almashish hamda axborot kommunikatsiya texnologiyalarini ta'lim sohasiga qo'llash orqali milliy ta'lim tizimini tubdan yangilashdan iboratdir.

Dunyoda bugungi kunda ta'lim sohasidek tez o'zgarib borayotgan zamonaviy tendentsiyalar va yondashuvlar ta'lim tizimiga sezilarli darajada ijobiy o'zgarishlar olib kelmoqda[3;347]. Bu orqali o'qish va o'qitish jarayonini soddalashtirish hamda unga zamonaviy ruhni olib kirish singari vazifalar amalga oshirilmoqda.

Ta'lim sohasiga axborot kommunikatsiya texnologiyalarni qo'llash orqali

yurtimizda milliy ta'lim tizimini yaratishda Finlandiya ta'lim tizimini andoza sifatida olish hamda uni milliy ta'lim tizimiga moslashtirish orqali ta'lim tizimni isloh qilish bugunning dolzarb muammolaridan biridir.

Bunda biz, ta'lim sohasida faoliyat yuritayotgan kadrlar masalasiga ham alohida e'tibor qaratish lozim degan fikrdamiz. Chunki, yoshlarga ta'lim va tarbiya beradigan kishilar bu professor-o'qituvchilardir. Ta'lim sohasida quyidan yuqoriga harakatlanadi degan faraz bor biz bunga unchalik qo'shilmaymiz. Sababi, quyi ta'lim muasasalarida faoliyat yuritayotgan pedagog kadrlarning barchasi yuqori ta'lim muasasalarida tahsil olgan talabalardir.

Finlandiyada o'qituvchilar faoliyati ta'limga oid tadqiqotlarga qaratilgan. Pedagoglar doimiy ravishta o'z ustida mustqil ishlaydi, ilmiy izlanishlar qiladi. Bizning maktablarda ta'limga oid ilmiy ishlar qilayotgan muallimlar sanoqli. Ta'lim jarayonining nazariy jihatlari Finlandiyada amaliyot bilan qattiq integratsiyalashgan[2;165].

Bizning maktablarimizda esa nazariy bilim kuchli beriladi, ammo o'quvchilarning olgan tushunchasini amaliyotda qo'llash jarayoni sust boradi. Finlandiya tajribasi uzluksiz ta'lim muvoffaqiyati o'qituvchilar tayyorlash tizimiga bog'liq.

Finlandiya ta'limida yana bir narsa e'tiborini tortadigan jihati shundaki, xususiy ta'limning yo'qligi, ta'lim jarayoniga ular tijorat emas deb qarashadi[1;45].

Nega biz farzandimizni yaxshiroq maktabda o'qitishga harakat qilamiz? Uzoq bo'lsa ham, darsdan keyin qo'shimchalarga qo'yishga harakat qilamiz sababi yaqindagi maktab yaxshi emas. Nega yaxshi emas? Chunki xususiy ta'lim oddiy maktab ta'limidan ko'ra yaxshiroq, men o'ylaymanki yana bir sababi, hozirda ommalashgan yilning eng zo'r maktabi yoki universiteti nomlari ostida ovoz yig'ishlar ham sabab bo'ladi. Bundan xulosa shu-ki yaxshi maktab bolmasa ham ovoz ko'p yig'sa, yaxshi maktab esa yig'olmasa. Ma'lumki yaxshi maktab deyilganda ko'pchilik eshitgan bo'ladi, sen qaysi maktabni bitirgansan? degan savolga kim g'ururlanib ovoz ko'p yig'gan maktabni aytgisi kelmaydi? Bu ham o'quvchilrni toifalashga kirmydimi?

Finlandiyada yaxshi yoki yomon maktab tushunchalari mavjud emas. Bu kimyo o'qituvchisi bu fizika o'qituvchi bu biologiya oqituvchisi, undan ko'ra bu fan o'qituvchisining oyligi ko'proq degan tushunchalar yo'q ya'ni ishga qabul qilingan har bir magistraturani tugatgan o'qituvchi direktor yokida qorovul bilan bir xil maosh oladi

Yurtimizda fin ta'lim tizimini integratsiya qilishdagi bir qator muammolar mavjud bularga biz bularga quyidagilarni kiritishimiz mumkin: birinchidan, ma'muriy buyruqbozlik va byurokratiyaning saqlanib qolayotganligi; ikkinchidan, o'qituvchilarga etarlicha huquq va imtiyozlarning berilmaganligi; uchunchidan, pedagoglarning oylik maoshlari qolgan soha vakillaririkiga qiyoslaganda kamligi; to'rtinchidan, ta'lim muasasalaridagi moddiy-texnik bazaning etishmasligi; beshinchidan, rahbar kadrlar bilan ishchi xodimlar o'rtasida turli xildagi korrupsion holatlarning uchrab turishi va boshqalar bu ta'lim tizimini integratsiya qilishdagi asosiy muammolardan bir bo'lib qolmoqda.

Yuqoridagi mulohazalarni tanqid ko'zi bilan qarang. Mavzu yuzasidan

o‘rganilgan ma’lumotlar yuzasidan quyidagi xulosalarga kelindi:

Birinchi, Finlandiya ta’lim tizimida o‘quvchi va o‘qituvchilarga qulaylik, ta’li tizimida birlamchi o‘rinda turadi;

Ikkinchi, Fin ta’limining o‘ziga xosligi unda xususiylarning yo‘qligi bilan baholansada davlat ta’limining mukammaligi bunga ko‘maklashadigan asosiy faktorlardan biridir;

Uchunchi, ta’limni harakatga keltiruvchi yana bir kuchli faktorlardan biri bu o‘zaro ishonch ekanligi;

To‘rtinchi, ta’lim tizimida o‘quvchi hamda o‘quvchilarni ijtimoiy kelib chiqishiga qarab ajratmaslikning mavjudligi;

Beshinchi, ota-onalarning ta’lim jarayoniga mutlaqo aralashmasliklari singari jihatlarda O‘zbekistondagi ta’lim tizimidan farqlari sifatida keltirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Grigoriy Petrov. Oq Nilufarlar yurtida. –T.: “Faktor press” nashriyoti, 2021-yil –B.45.
2. Timoti Uoker Finlandiya ta’lim mo‘jizasi. –T.: “Global books”. 2023 yil. –B.165.
3. Yaxshilikov J.Ya., Muhammadiyev N.E.. Milliy g‘oya – taraqqiyot strategiyasi. –T.: O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi “FAN” nashriyoti, 2017 yil. –B.347.
4. Xoliqulov Muhammad Qaxor o‘g‘li. Geo-mafkuraviy jarayonlar va ularning kelib chiqish qonuniyatlari. Falsafiy tadqiqotlar va ijtimoiy fanlar xalqaro jurnali. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Imom Buxoriy Xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi. 2024-yil. 1-son. –B.24.
5. Nizamitdinovich, Haydarov Asliddin. "Human and Nature: an Increase in the Level of Production and Consumption." *International Journal of Innovations in Engineering Research and Technology* 7.05 (2020): 278-281.
6. Haydarov, Asliddin Nizamitdinovich. "The role of economic and social spheres in increasing the level of consumption of the population." *Theoretical & Applied Science* 8 (2020): 27-29.
7. Sadriyevna, Azizova Laylo, and Xoliqulov Muhammad Qaxor o‘g‘li. "KOMIL INSON FALSAFIY GENEZISIDA ABU ALI IBN SINO QARASHLARI TAHLILI." *BARCHA SOHALAR BO‘YICHA* (2023): 32.
8. Жўраев, Лукмон. "ЁШЛАР ИҚТИСОДИЙ ХУЛҚ-АТВОРИДА ТРАНСФОРМАЦИЯ." *Journal of Social Sciences* 1.02 (2022): 51-55.
9. Джураев, Л. Н. "Инновационный подход к повышению экономической активности молодежи." *Наука и современное общество: актуальные вопросы, достижения и инновации*. 2020.
10. Yaxshilikov, J., and Muhammadiev N. Milliy g‘oya. "O‘zbekistonni rivojlantirish strategiyasi." *Toshkent, “Cho‘lpon* (2018).
11. Yaxshilikovich, Y. J. "Information and communication technologies as the main philosophical attribute of an informed society." *European Journal of Molecular and Clinical Medicine* 7.7 (2020): 681-686.